

Na učitele i ředitele škol jsou kladeny vysoké nároky, neboť musejí žáky vybavit dovednostmi, které potřebují k životu v dnešním globalizovaném světě propojeném rozmanitými médii, a naučit je se v tomto prostředí orientovat a občansky se angažovat. Ve výuce přitom vyučující musejí uzpůsobovat svůj přístup individualitám žáků s rozmanitým sociálním i kulturním zázemím a vzdělávacími potřebami. Zároveň se musejí sami neustále vzdělávat, aby dostáli požadavkům současného světa a dokázali zavádět do svých výukových postupů a kurikula žádoucí inovace. Změny se přitom týkají též vedení škol, kterým se dnes zpravidla dostává větší autonomie, přičemž uvnitř škol dochází k sdílení odpovědnosti za chod školy a výsledky žáků. Vedle srovnávání vzdělávacích systémů různých zemí, jakož i výsledků jejich žáků, je tedy důležité věnovat pozornost učitelům a jejich pracovním podmínkám.

1.1 Základní informace

Mezinárodní šetření o vyučování a učení TALIS (Teaching and Learning International Survey) 2013 (dále jen šetření TALIS 2013) si klade za cíl především zjistit, v jakém prostředí učitelé ve školách pracují, resp. jaké mají ke své práci podmínky. Za tímto účelem byly vytvořeny dotazníky – zvlášť pro učitele a pro ředitele¹. Jejich prostřednictvím mohou učitelé a ředitelé přispět svým pohledem k analýze podmínek vzdělávání, doplnit chybějící informace o učitelích a vyučování, a tím dát podnět k některým pozitivním změnám. Jedná se o mezinárodní šetření realizované Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) a jako takové poskytuje též zajímavá srovnání mezi různými zeměmi, případně regiony². Témata zkoumaná šetřením jsou teoreticky ukotvena v tzv. Koncepčním rámci šetření TALIS 2013 (dokumentu OECD v anglickém jazyce, který byl přeložen do českého jazyka³), ve kterém lze rovněž najít informaci o hodnocení priorit. V tomto hodnocení se mohly členské země OECD vyjádřit k tomu, nakolik navržená témata reflektují jejich strategické zájmy. O potřebnosti šetření TALIS 2013 vypovídá i skutečnost, že je nyní realizováno již podruhé; hlavní sběr dat pro první vlnu tohoto šetření proběhl v roce 2008 bez účasti České republiky (dále jen ČR) a mezi těmito dvěma vlnami vzrostl počet zúčastněných zemí z 24 na 34. Hlavní sběr dat pro třetí vlnu tohoto šetření proběhne v roce 2018.

Realizace šetření TALIS 2013 spočívá ve spolupráci mezi OECD, mezinárodním konsorciem a učitelskými uniemi⁴. Mezinárodní konsorcium tvoří Sekretariát Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA Secretariat), Centrum pro zpracování dat a výzkum pod Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA DPC) a Kanadský statistický úřad (Statistics Canada). Mezinárodní konsorcium dále spolupracuje s národními centry zapojených zemí. V ČR je šetření realizováno Českou školní inspekcí v rámci individuálního projektu národního Kompetence III, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

1 Pojmem „učitel“ je v této zprávě označován jak učitel - muž, tak i učitelka - žena; pod pojmem „ředitel“ pak ředitel - muž i ředitelka - žena. Výsledky v této zprávě se týkají jejich názorů a výpovědí o jejich zkušenostech, přičemž způsob, jakým respondenti vypovídají, se může mezi různými kulturami lišit. Výsledky šetření tedy nevypovídají o objektivní skutečnosti, přestože to již není všude v této zprávě zdůrazňováno.

2 Šetření se účastnily celé země nebo dílčí regiony (viz tabulka s účastníky šetření). Dále bude výrazem „země“ obvykle odkázáno jak na celý stát, tak i dílčí region.

3 Viz on-line webové stránky: www.talis.cz a www.csicr.cz [cit. 25. 4. 2014]. Pro originál v anglickém jazyce viz též online webové stránky www.oecd.org [cit. 25. 4. 2014].

4 Zejména Odborovým poradním výborem při OECD „TUAC“ – Trades Union Advisory Committee.